

СПОСОБИ СЛОВОТВОРУ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Розуміння морфологічної та словотвірної структури терміну є головною передумовою його правильного перекладу. Важливим також є розуміння семантичних відмінностей між термінами і словами. Згідно з класифікацією, запропонованою В. Карабаном [2], за будовою терміни поділяються на: «прості (прості кореневі слова), похідні (суфіксальні, префіксальні, суфіксально-префіксальні), складні та терміни-словосполучення».

Л. Бархударов [1] пояснює, що «...простий термін є непохідним і складається лише з однієї кореневої морфеми (наприклад, bill – рахунок, market – ринок, finance – фінанси), його основа залишається незмінною, до її складу входять головне значення слова, до якої можуть приєднуватися морфологічні флексії. Тоді як похідні терміни містять одну кореневу та одну (чи більше) афіксальну морфему»: marketing – маркетинг, management – менеджмент, financial – фінансовий, development – розвиток, banking – банківська справа, банківництво). Серед афіксів науковець виокремлює дві групи 1) власні (внутрішні засоби мови); 2) запозичені.

Похідні слова, залежно від кількості й характеру афіксальних морфем, поділяють на вузкі типи за дериваційною моделлю [5]. Зазвичай виділяють чотири способи словотвору (табл. 1.1.).

Науковці вважають, що перший, морфологічний спосіб найчастіше використовується в процесі утворення економічних термінів. Як зазначає Т. Панько [4], «в морфологічній структурі слова-терміна, утвореного шляхом афіксації, органічно закладені основи структурної систематизації, які мають першочергове значення для термінології, саме тому афіксальний спосіб словотвору був завжди в центрі уваги дослідників».

О. Лотка зазначає, що «...переважна більшість всіх продуктивних в термінологічній лексиці суфіксів є запозиченими з латинської, грецької та французької мов ще в пізній середньоанглійський період» [3]. Відповідно, для вірного перекладу утворених афіксальним шляхом термінів необхідно знати продуктивні афікси в підмові фінансів та вміти правильно ділити слово на компоненти.

Таблиця 1.1. – Способи словотвору

Спосіб словотвору	Сутність	Приклади
Морфологічний	Нові слова утворюються за допомогою афіксів, що приєднуються до твірної основи (у т.ч. префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний способи)	Marketing – маркетинг, management – менеджмент, financial – фінансовий, development – розвиток, banking – банківська справа, банківництво

Морфолого-синтаксичний	Нове слово утворюється внаслідок переходу слів із однієї до іншої частини мови	To bill – виставляти рахунок (від bill – рахунок; offer – оферта, пропозиція (від to offer – пропонувати, надавати, забезпечувати)
Лексико-синтаксичний	Нове слово утворюється внаслідок об'єднання двох або більше слів	Eurodollar – євродолар, overdraft – овердрафт, duty free – д'юті фри; underwriting – купівля цінних паперів з метою їхнього перепродажу; demarketing – заходи для зниження попиту на товари
Лексико-семантичний	Нове слово утворюється внаслідок зміни значення вже наявного слова	Grant – грант; bill – законопроект, купюра, рахунок,

У результаті аналізу низки перекладів робіт з економіки та банківської справи, а також термінологічних словників приходимо до висновку, що переважно використовується в процесі перекладу лінгвістичний прийом лексичного еквівалента, коли в українській мові використовується повна відповідність до англійського терміну. Насамперед це стосується основних термінів економіки: економіка, фінанси, менеджмент, маркетинг, банк, система, кредит, логістика, податки та ін.

Водночас слід зазначити, що має місце певне перенавантаження сучасної економічної та банківської термінології новими словами іншомовного походження, що без розтлумачення та пошуку відповідника українською мовою використовуються як в науковій, так і в публіцистичній лексиці, в ЗМІ, що часто ускладнює розуміння тексту для осіб, що не є фахівцями в даній сфері. Приклади таких термінів, що увійшли у широкий вжиток, слід розподілити на дві групи: такі, що частково вже зрозумілі пересічному носієві української мови (наприклад, глобалізація, інтернаціоналізація, лібералізація, децентралізація, фрагментація, уніфікація, диджиталізація, стартап, грант) та ті, що йому майже не зрозумілі (спін-офи, форсайт, фандрайзинг, дью ділідженс, комплаєнс, контролінг, аутсорсинг, лістинг та ін.). Пошук термінів-відповідників українською мовою для цих та інших англійських термінів і їх впровадження у наукову та професійну мовну комунікацію, дозволив би по-перше, краще усвідомлювати особливості економічних процесів нефахівцям, пересічним громадянам, а по-друге, не втрачалась би автентичність української мови.

Головним завданням перекладача в процесі перекладу є правильний вибір прийому перекладу для чіткої, зрозумілої та точної передачі сутності терміна. Першим етапом пошуку терміна-відповідника у рідній мові є аналіз властивостей нового іншомовного поняття. У тому разі, коли назва іншомовного поняття-терміна базується на його найголовнішій властивості чи доречному порівнянні, то й в інших мовах (на які цей термінознак перекладається) ці ознаки є визначальними. У таких випадках переклад терміна є перекладом звичайної мовної одиниці, тобто найпростішим шляхом підбирання назви у зазначеній мові до певного іншомовного поняття.

Переклад економічної термінології здійснюється шляхом лексичних, лексико-семантичних та лексико-граматичних трансформацій. Упорядкування

економічної термінології неможливе без ґрунтовного наукового розроблення економічних понять, і в цьому полягає нерозривний зв'язок економічних понять і термінів, що їм відповідають. За умови недостатньої конкретизації економічного поняття формування точної термінології неможливе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов, Л. (1975). Язык и перевод. М. : Международные отношения, 190 с.
2. Карабан, В. І. (2002). Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 564 с.
3. Лотка, О. М. (2000). Англomовна термінологія фінансово-економічних взаємин: Автореферат дисертації на здобуття ступеню канд. філол. наук. 10.02.04. Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 20 с.
4. Панько, Т.І. (1979). Від терміна до системи: Становлення марксистсько-ленінської політекономічної термінології у східнослов'янських мовах. Львів : Вища школа, 148 с.
5. Смирницкий, А. И. (1998). Лексикология английского языка. М., 260 с.